

ESPURNES BARROQUES

MÚSICA I
EXPERIÈNCIES
AL TERRITORI
BARROC

ENSEMBLE O VOS OMNES I GERARD MARSAL

Josquin & Sax

Dissabte 22 de maig de 2021, 11.30h.

Col·legiata del Castell
CARDONA (BAGES)

Concert organitzat en col·laboració amb

 Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

 JM Catalunya

PROGRAMA

Josquin Desprez (ca. 1450-1521)

Tu solus qui facis mirabilia

Misericordias Domini

Prima Pars

Secunda Pars

Tertia Pars

Jean Richafort (1480-1547)

Del Requiem (dedicat a Josquin Desprez)

Kyrie

Gradual

Josquin Desprez

Nymphes, nappés

Stabat Mater (Prima Pars)

Mille Regretz

Nymphes des bois

Duració aproximada: 60' sense pausa

NOTES AL PROGRAMA

Amb permís d'espòràdiques figures de l'Edat Mitjana com poden ser les de Hildegard von Bingen (1098-1179), Guillaume de Machaut (1300-1377) o Guillaume Dufay (1397-1474), a part és clar del gran llistat de trobadors, *trouvères* o *Minnesänger* que van cultivar la monodia lírica, podem dir que, a grans trets, la història de la música fins al segle XV va ser eminentment anònima. Els músics, constituïts principalment a través de gremis, realitzaven la seva tasca com a cantors, ministrers o compositors, però poques vegades van creure necessari deixar constància de la seva autoria, més enllà de les figures abans esmentades a part, és clar, de moltes altres. Però no és menys veritat que no va ser fins a l'arribada del Renaixement quan es va començar a donar la veritable condició d'artista al creador musical; de proporcionar-li una consideració d'autèntic mestre en la composició de la seva obra. Si bé amb prudència, no han estat pocs els musicòlegs que han indicat el nom de Josquin des Prés, o Josquin Desprez (ca. 1450-1521), com el primer gran compositor de la història, amb permís, això sí, del ja esmentat Guillaume Dufay. I no és menys veritat, tampoc, que el nom de des Prez va esdevenir durant el segle XVI una referència d'"ars perfecta". I així, figures tan dispars com el teòleg reformista Martí Luter (1483-1546) o el teòric musical Gioseffo Zarlino (1517-1590) van considerar-lo un exemple de perfecció.

El fet que enguany es commemorin els cinc-cents anys de la seva mort, esdevinguda un 27 d'agost de 1521 a Condé-sur-l'Escaut, dona peu al sorprenent concert que l'Ensemble O Vos Omnes realitzarà juntament amb el saxofonista Gerard Marsal. Sorprenent perquè, per un costat, podrem escoltar diferents obres de qui és considerat un dels grans "prínceps de la música" al costat de les del seu màxim deixeble, Jean Richafort (1480-1547), que va compondre i dedicar a la seva memòria una de les més impressionants *Misses de difunts* de tots els temps. Però, per sobre de tot, és sorprenent pel concepte interpretatiu que hi palpita.

En unes declaracions a un conegut diari del nostre país, el prestigiós director belga Philippe Herreweghe afirmava que "la música antiga, més que un període historic, és una mentalitat". Una mentalitat que ens permet afirmar que "Música antiga" no defineix tan sols un període històric, sinó també un concepte interpretatiu que, en absolut, ha d'associar-se a com s'interpretava la música en el moment que va ser composta, sinó a una via hermenèutica i d'acostament a les creacions musicals a través de l'ús dels instruments originals, d'una acurada interpretació informada a nivell històric i del coneixement directe de les fonts (manuscrits autògrafs, tractats d'interpretació, etc.). En el concert d'avui hi ha alguna cosa d'això. Agafant com a referència els treballs discogràfics impulsats a partir de la dècada dels noranta pel saxofonista noruec Jan Garbarek amb The Hilliard Ensemble (*Officium, Mnemosyne* o *Officium Novum*), el conjunt vocal que dirigeix Xavier Pastrana ens ofereix un treball d'encontre i diàleg musical amb Marsal. Estem, òbviament, al davant d'un concert d'experimentació del qual desconeixem els límits. Però, per ventura, no va ser precisament la no limitació dels límits allò que va permetre a Josquin assolir la seva "*ars perfecta*"?

NOTES AL PROGRAMA

Josquin ha estat considerat per alguns musicògrafs una figura musicalment semblant al que la figura del seu contemporani Leonardo da Vinci (1452-1519) representa per a la història de la pintura. I ho diem amb tota la prudència en citar l'arquetip per excel·lència d'allò que coneixem com un home del Renaixement, que amb la seva "*maniera*" va acabar esdevenint un model per a les generacions futures. Allà on pictòricament parlaríem d'una sinuositat del dibuix que va crear escola, aquí ho faríem de l'expressivitat de la melodia que assoleix un caràcter *cantabile* i on, per tant, la naturalesa més instrumental o adscrita a les necessitats polifòniques que localitzàvem, sense anar més lluny, a les misses de Dufay, ja ha desaparegut.

En el cas del concert d'avui no ens podem estar de referir-nos a la bellesa melòdica del lament "Nymphes des bois" (Nimfes del bosc), altrament conegut com "La Déploration de Johannes Ockeghem" (1497): una obra composta a la mort de qui, més que possiblement, va ser mestre de Josquin. Tanmateix, a la vegada, si a la pintura de Leonardo hi trobem l'ús de la perspectiva per assolir una dimensió tridimensional, aquí hem de parlar de la profunditat sonora assolida per Josquin amb l'ús del contrapunt imitatiu, una pràctica provinent del Nord d'Europa. Aquesta conjunció i/o unió de les troballes del Nord i del Sud d'Europa són les que van contribuir progressivament a la proposta musical de Josquin, per la qual cosa altres importants compositors immediatament posteriors com Orlando di Lasso (ca. 1530-1594) o Giovanni Pierluigi da Palestrina (ca. 1525-1594) el van erigir com una referència absoluta i indiscutible. Fins avui.

Oriol Pérez i Treviño

BIOGRAFIES

Daniel Folqué, alto

Ferran Mitjans, Matthew Thomson i Carles Prat, tenors

Xavier Pastrana, baríton i direcció

Néstor Pindado, baix

Gerard Marsal, saxòfon

ENSEMBLE O VOS OMNES

Ensemble O Vos Omnes a ser fundat l'any 2011 pel director i compositor Xavier Pastrana. Amb una llarga experiència en la música coral i de formació transversal en el camp de la música clàssica, Xavier Pastrana ha aconseguit en poc temps situar "Ensemble O Vos Omnes" en un dels grups vocals de música antiga de més projecció de Catalunya.

De la passió per la música antiga neix la voluntat de connectar el seu repertori amb el món actual, fent de cada concert una experiència única, propera i commovedora per a tothom. Cadascun dels projectes de l'Ensemble pretén reivindicar la capacitat de la música antiga de dialogar amb la societat contemporània. Treballant en la recuperació, contextualització i creació de nous repertoris i formats, "Ensemble O Vos Omnes" proposa concerts i enregistraments sorprenents i de gran rigor tècnic.

Les seves interpretacions de música barroca han estat lloades per la premsa especialitzada, tant en les obres de gran format (El Messies de Händel o l'Oratori de Nadal de Bach) com en les de petita factura. Ensemble O Vos Omnes està format per cantants que despunten per la seva qualitat i amb una experiència consolidada. Tant és així que hi ha cantaires que són guanyadors de beques com la Beca Victòria dels Àngels per a joves músics o també de la BecaBach, beca donada per la Fundació Bach Zum Mitsingen. El seu recorregut professional està profundament consolidat a Catalunya. Han cantat als principals festivals de música antiga, com el Festival de Música Sacra de Cardona, als Concerts de la Ruta del Císter, al FeMAP (Festival de Música Antiga dels Pirineus). Actualment és formació resident de l'Auditori Josep Carreras de Vila-seca (Tarragona).

BIOGRAFIES

XAVIER PASTRANA

Tot i haver completat la carrera de guitarra, Xavier Pastrana va trobar la seva passió en la direcció i la composició. Com a director té experiència en diversos camps (orquestral, coral, cobla, infantil...) on sempre ha estat reconegut per la seva sensibilitat musical i l'elegància del seu gest. Ha estat al capdavant de diverses formacions, però és amb l'Ensemble O Vos Omnes amb qui ha aconseguit un reconeixement com a director d'un dels millors cors del país.

En la seva etapa de formació va estudiar composició i orquestració amb Manel Oltra, eminent compositor català valorat especialment per la seva obra coral. Fruit d'aquest estudi, Xavier Pastrana demostra un gran domini de la textura coral i una sorprenent capacitat en les seves interpretacions de posar en relleu els elements formals i les tensions i distensions musicals, mantenint sempre una gran atenció en l'equilibri ideal i la independència de les veus en cada passatge.

Per tal de completar els seus estudis, Xavier Pastrana va passar una curta temporada a la Universität für Musik und darstellende Kunst de Viena, on estudià direcció orquestral amb U. Lajovich i S. Pironkoff, tot i que sempre ha confessat una especial predilecció com a mestre pel director Salvador Mas.

El primer contacte amb la música antiga li ve de la mà del Pierre Cao, director luxemburguès amb qui estudia a l'Escola Superior de Música de Catalunya. Fou a partir de l'estudi amb aquest director que Xavier Pastrana inicia una relació idíl·lica amb la música anterior al segle XIX, que combina amb la seva faceta de compositor que, per tant, el manté en contacte també amb la música del segle XXI.

GERARD MARSAL

Va néixer a Reus i el seu avi li va posar un saxo a les mans als 11 anys. D'aleshores ençà no n'ha abandonat la pràctica, estudiant al Conservatori del Liceu, al Taller de Músics i, sobretot, formant-se a través de l'experiència en viatges per la Índia, el Japó, Àfrica, Europa, els Estats Units, Mèxic, Bolívia, etc. A banda del saxòfon, ha explorat altres disciplines, com el piano, la flauta travessera, etc. Però ha estat en el camp de la composició, la producció, la improvisació i la creació d'espais sonors on Gerard Marsal ha dut a terme la major part de la seva tasca musical, en un multifacetisme sorprenent i una mirada holística que fa que tot allò que emprèn quedi profundament marcat pel seu caràcter únic.

Col·laboradors i patrocinadors

Amb el suport de:

Amb la col·laboració de:

Amb l'ajut de:

Jordi Vilar Materials Bioconstructius · El Monegal · Espar Sala · Gestoria Mas · AGECEC
Ganiveteria Pallarès · Alapont SA · Tallers Ballús · Òptica Jané · Fruits Taribó · Joviat
Knauf · Tegecom · Porc de Palou · Comalats · Caves Maria Rigol Ordi · Underground
La Diferenta · Celler del Miracle · Celler Grau i Grau · Celler Can Serra dels Eixibis
Celler Collbaix – El Molí · Un Pam de Terra · Cerveses La Guineu · Cerveses La Pirata
Fundació Casa Dalmases · Pastisseria Camps · Pastisseria Sant Antoni · La Garbiana
Fleca de la Font · Cafès Gener – November Tea · Oli Migjorn · Formatgeria El Miracle
Xocolates Oro Vivo · Xocolates Aynousé · La Llorença · Parc de les Olors de Claret
Biolord · La Cuina del Ganxet · Restaurant Casal de Castelltallat · Hotel Bremon
Oficina de Turisme del Miracle · La Farga del Solsonès · Piano Bages
Associació d'Amics de Vergós Guerrejat · Vidres Solsona · Conservatori de Manresa